

Технічне регулювання й технічний прогрес

М. Будьонний

Згідно із ст. 1 Закону України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності», технічне регулювання — правове регулювання відносин у сфері встановлення, застосування та виконання обов'язкових вимог до продукції або пов'язаних з нею процесів, систем і послуг, персоналу та органів, а також перевірка їх дотримання шляхом оцінювання відповідності та/або ринкового нагляду.

У радянські часи таке регулювання здійснювалося шляхом установа норм, нормативів, у т.ч. і з безпечності продукції (послуг), у стандартах і прирівняних до них інших нормативних документах (СНП, СанПіН).

При цьому в кожному стандарті був запис: **«Недотримання вимог стандарту переслідується за законом»**. Таким чином, стандарти були складовою частиною технічного законодавства.

Що змінилося на сьогодні? Є дві обставини, які спонукали змінити державну політику в сфері технічного регулювання.

14 червня 1994 року Україна підписала Угоду про партнерство та співробітництво з Європейським Союзом (ЄС).

6 травня 2008 року Україна вступила у Світову організацію торгівлі (СОТ).

Ці фактори стали основою для глобальних перетворень у сфері технічного регулювання України, у процесі яких необхідно було:

а) внести зміни в чинні закони України й ухвалити пакет нових законів, адаптованих з європейськими;

б) вирішувати таке складне й фінансово емне завдання, як гармонізація національної нормативної бази з міжнародною та європейською;

в) упровадити новий для України вид нормативно-правового регулювання (технічні регламенти, аналогічні директивам ЄС);

г) організувати державний ринковий нагляд, відмовившись при цьому

від звичного державного нагляду в сфері виробництва продукції.

Що це дасть для України і яких цілей ми досягнемо?

Коли ми виконаємо всі поставлені перед собою завдання, ми зможемо:

1. Усунути технічні бар'єри у торгівлі й забезпечити для України нормальні, рівноправні торгово-економічні відносини з усім світом.

2. Створити в Україні нові правові відносини між державою, виробниками та споживачами, які будуватимуться на таких принципах:

- обмеження втручання держави у виробничу діяльність виробників. Державний вплив виражатиметься у тому, щоб забезпечити нагляд і контроль за безпечністю продукції (послуг);

- **уся повнота відповідальності за безпечність продукції (послуг) покладається на виробника.** Але при цьому він звільняється від опіки держави в питаннях якості. **І в цьому прогрес!** Якість продукції (послуг) регулюється у сфері відносин між виробником і споживачем;

- обов'язковими для виконання будуть закони України й технічні регламенти. Застосування стандартів — на добровільній основі.

Підприємства отримають можливість виробляти продукцію будь-якого рівня якості, але за однієї умови — вона має бути безпечна. Ті, хто працював у радянські часи, пам'ятає, як було складно внести зміни із модернізації, удосконалювання продукції, стосовно конструкції, комплектуючих, фарбування, упакування тощо. А зараз, будь ласка, — вивчай потреби споживачів, удосконалюй конструкцію, дизайн, оформлення і т. ін. Це стосується будь-якої продукції, незалежно від її призначення (меблі, велосипед, машина тощо) — **аби тільки вони були безпечними.**

Доки Україна використовуватиме застарілі технічні норми, правила, методи, вона буквально прирікає виробників,

Ч/ч	Назва Закону України	Дата прийняття і номер
1.	Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності	01.12.2005 № 3164-IV
2.	Про загальну безпечність нехарчової продукції	02.12.2010 № 2736-VI
3.	Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції	02.12.2010 № 2735-VI
4.	Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції	19.05.2011 № 3390-VI
5.	Про підтвердження відповідності	17.05.2001 № 2406-III
6.	Про акредитацію органів з оцінки відповідності	17.05.2001 № 2407-III
7.	Про стандартизацію	17.05.2001 № 2408-III
8.	Про метрологію та метрологічну діяльність	11.02.1998 № 113/98-ВР

та споживачів на низький рівень якості й конкурентоспроможності вітчизняної продукції (послуг).

Ієрархія технічного регулювання виглядає так:

Законодавчі акти (обов'язкові до виконання):

- установлюють загальні принципи організації видів діяльності;
- регулюють відносини у певних видах діяльності;
- установлюють загальні вимоги;
- визначають повноваження і відповідальність.

Технічні регламенти (обов'язкові до виконання):

- визначають загальні характеристики продукції (послуг) або пов'язані процеси чи способи виробництва, дотримання яких є обов'язковим.
- сприяють усуненню технічних бар'єрів.

Стандарти (застосовуються на добровільній основі) — визначають конкретні характеристики продукції (послуг) щодо її безпечності та якості.

Чинне законодавство України розподілило обов'язки між виробником і державними органами.

Що потрібно виконати для прискорення гармонізації у сфері технічного регулювання:

1. Наблизити національне законодавство до міжнародного та європейського;
2. Організувати систему ринкового нагляду;
3. Модернізувати матеріально-технічну базу випробувальних лабораторій;
4. Реформувати й удосконалити стандартизацію, метрологію, оцінювання відповідності.

Як ми просуваємося у досягненні наших головних цілей щодо реформування системи технічного регулювання?

1. Законодавча база

Практично сформована й складається із законів (таблиця). Для повної адаптації з міжнародними та європейськими законами необхідно внести у зазначені закони відповідні зміни.

2. Технічні регламенти

Станом на 01.04.2012 в Україні затверджено 42 технічних регламенти (хоча більшість із них необ-

хідно привести до повної відповідності із європейськими директивами).

3. Організація державного ринкового нагляду

Законодавчі акти, що регулюють відносини в цій сфері, вже є. Необхідно впровадити робочий механізм здійснення ринкового нагляду.

4. Реформування видів діяльності

За видами діяльності — стандартизація, метрологія (оцінювання відповідності) — уже проведено окремі зміни шляхом прийняття законів і підзаконних актів, але для їхнього завершення будуть потрібні значні зусилля, особливо із гармонізації нормативної бази.

Так, на сьогодні із 27 000 чинних національних нормативних документів гармонізовано лише 7 000.

Найважливіші проблеми на шляху реформування системи технічного регулювання:

- неготовність вітчизняних товаровиробників до прийняття нових підходів щодо забезпечення продукції (послуг);
- нерозуміння необхідності, складності й неминучості в освоєнні нових підходів щодо аналізу й оцінювання ризиків; застосування гармонізованих стандартів; оцінювання й підтвердження відповідності продукції вимогам технічних регламентів; необхідності зміцнення матеріально-технічної бази випробувальних підрозділів;
- недостатність компетентних, підготовлених фахівців у сфері стандартизації, оцінювання відповідності тощо.

Для прискорення реформ, у тому числі у сфері технічного регулювання, Указом Президента України № 187/2012 від 12.03.2012 було затверджено «Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010—2014 роки».

Цей план містить усі необхідні й можливі заходи щодо прискорення процесу реформування сфери технічного регулювання України за всіма видами діяльності. ■

М. Будьонний,

генеральний директор

ДП «Харківстандартметрологія»